

УДК: 377.1:37.015.3

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ В МАЙБУТНІХ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Туряниця З. В.

Професійно-педагогічний коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, Україна, Глухів

У статті подано модель формування готовності до професійного самовдосконалення в майбутніх майстрів виробничого навчання ПТНЗ аграрного профілю в умовах освітнього середовища професійно-педагогічного коледжу. Модель завжди виступає як аналогія і є проміжною ланкою між висунутими теоретичними положеннями та їх перевіркою в реальному педагогічному процесі. Спроектвана модель має такі структурні компоненти: соціальне замовлення, мету, компоненти готовності до професійного самовдосконалення, рівні готовності до професійного самовдосконалення, педагогічні умови, етапи формування готовності до професійного самовдосконалення, форми й методи навчання. Результатом реалізації розробленої моделі є готовність майбутнього майстра виробничого навчання до професійного самовдосконалення.

Ключові слова: педагогічне моделювання, освітнє середовище, професійно-педагогічний коледж, форма організації навчання, інноваційні методи навчання.

Туряниця З. В. Модель формирования в будущих мастеров производственного обучения готовности к профессиональному самоусовершенствованию / Профессионально-педагогический колледж Глуховского национального педагогического университета имени Александра Довженко, Украина, Глухов

В статье представлена модель формирования готовности к профессиональному самоусовершенствованию в будущих мастеров производственного обучения ПТУЗ аграрного профиля в условиях образовательной среды профессионально-педагогического колледжа. Модель всегда выступает в качестве аналогии и является промежуточным звеном между выдвинутыми теоретическими положениями и их проверкой в реальном педагогическом процессе. Спроектированная модель состоит из следующих структурных компонентов: социальный заказ, цель, компоненты готовности к профессиональному самоусовершенствованию, уровни готовности к профессиональному самоусовершенствованию, педагогические условия, этапы формирования готовности к профессиональному самоусовершенствованию, формы и методы обучения. Результатом реализации разработанной модели является готовность будущего мастера производственного обучения к профессиональному самоусовершенствованию.

Ключевые слова: педагогическое моделирование, образовательная среда, профессионально-педагогический колледж, форма организации обучения, инновационные методы обучения.

Turjanytsa Z. V. The model of formation of readiness for professional self-improvement in the future masters of inservice training / Professional-pedagogical college of Glukhov National Pedagogical University named after Alexander Dovzhenko, Ukraine, Glukhov

The article presents a model of readiness for professional self-improvement in the future trainers of vocational schools in the conditions of agrarian educational environment of professional-pedagogical college. The model always acts as an analogy and is an intermediate link between put forward theoretical propositions and as testing the real pedagogical process. Custom designed model consists of the following structural components: social order, purpose, components of readiness for professional self-improvement, levels of readiness for professional self-improvement, pedagogical conditions, stages of formation of readiness for professional self-improvement, forms and methods of teaching. The result of the implementation of the developed model is the willingness of the future masters of inservice training for professional self-improvement.

Keywords: pedagogical modeling, educational environment, professional-pedagogical college, a form of organization of training, innovative teaching methods.

Вступ. Педагогічний процес формування в майбутніх майстрів виробничого навчання ПТНЗ аграрного профілю готовності до професійного самовдосконалення передбачає роботу викладачів коледжу, спрямовану на формування відповідних професійно-педагогічних якостей особистості студентів, їх професійної підготовки. Важливим завданням педагогічного управління ним є вивчення ефективності цього процесу. Під ефективністю розуміється ступінь досягнення поставлених цілей та завдань за певний проміжок часу. Його дослідження доцільно проводити на моделі. Тому особливого значення набуває питання побудови моделі формування в майбутніх майстрів виробничого навчання готовності до професійного самовдосконалення.

Багато науковців досліджували модель та моделювання педагогічного процесу. Визначення поняття «модель» дають С. Архангельський, А. Ашерев, В. Беспалько, С. Вітвицька, Н. Кузьміна, Я. Науймін, В. Шило та ін.

Проблема педагогічного моделювання знайшла відображення у роботах І. Буланова, В. Михеєва, В. Шило, Є. Яковлева та ін. Науковці Т. Волкова та В. Лозовецька розробили моделі підготовки майбутніх педагогів професійної школи, В. Олійника і О. Пехоти представили моделі неперервної освіти та підвищення кваліфікації педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів.

Формулювання мети статті та завдань. Спроектувати модель

формування готовності до професійного самовдосконалення в майбутніх майстрів виробничого навчання ПТНЗ аграрного профілю.

Виклад основного матеріалу статті. У педагогічному дослідженні модель виступає як ідеалізоване уявлення про реальний педагогічний процес, що дозволяє спростити процес дослідження, зробити його більш автономним.

Моделі у теорії навчання надають чіткості роздумам, сприяють швидкому розгляду основних сторін проблеми, чітко виражають загальну картину зв'язків і відносин основних сторін та ознак [1, с. 289]. С. Вітвицька відмічає, що модель завжди виступає як аналогія і є проміжною ланкою між висунутими теоретичними положеннями та їх перевіркою в реальному педагогічному процесі [2, с. 31]. В. Шило наводить таке тлумачення поняття моделі. «Модель – штучний елемент, який створюють для кращого пізнання системи» [3, с. 76-80].

Для того, щоб модель відповідала своєму призначенню, недостатньо її просто створити. Потрібно, щоб вона відповідала певним вимогам, що забезпечують її функціонування, а саме: достатня ступінь узгодженості моделі із середовищем, у якому їй доведеться функціонувати; простота моделі; адекватність моделі, що означає можливість із її допомогою досягнути поставленої мети педагогічної діяльності відповідно до сформульованих цілей.

Вивчення об'єктів, які досліджуються за допомогою моделі, називають моделюванням. В. Сидоренко визначає моделювання як теоретичне чи практичне дослідження об'єкта, в якому безпосередньо вивчається не сам об'єкт пізнання, а допоміжна штучна або природна система, яка перебуває в деяких об'єктивних відносинах із об'єктом пізнання, здатна його замінювати в певному відношенні та яка дає при його дослідженні в кінцевому підсумку інформацію про сам модельований об'єкт [4, с. 143].

Як стверджує В. Михеев «широке розповсюдження ... моделювання в педагогічних дослідженнях пояснюється різноманіттям його гносеологічних функцій, що зумовлює вивчення педагогічних явищ і процесів на спеціальному об'єкті – моделі, яка є проміжною ланкою між суб'єктом – педагогом, дослідником і предметом дослідження, тобто певними властивостями і відношеннями між елементами навчально-виховного процесу» [5, с. 5].

Є. Яковлев виділяє чотири чинники, що відіграють принципову роль у контексті моделювання освітнього процесу у вищому навчальному закладі і визначають його розвиток: 1) оточуюче середовище – національна система освіти, соціально-економічні умови, соціальні замовлення і таке інше; 2) організаційна система, що об'єднує викладачів, визначає структуру управління, розподіл обов'язків, підсистемні угруповання й таке інше; 3) система навчання, що включає цілі навчання, навчальні плани та програми, методи навчання та оцінювання і таке інше; 4) людські ресурси – характерні групи людей, що задіяні в навчально-виховному процесі, тобто

студенти, професорсько-викладацький склад та адміністративно-управлінський персонал. [6, с. 33]

На підставі аналізу психолого-педагогічної літератури з проблеми формування готовності до професійного самовдосконалення, аналізу результатів констатувального етапу експериментальної роботи, обґрунтування педагогічних умов формування готовності до професійного самовдосконалення майбутніх майстрів виробничого навчання ПТНЗ аграрного профілю, практики викладання у професійно-педагогічному коледжі, ми побудували модель формування готовності до професійного самовдосконалення в майбутніх майстрів виробничого навчання ПТНЗ аграрного профілю, яку розглядаємо як цілісну систему із залежними функціонально значущими елементами. Спроектвана нами модель забезпечує цілісне бачення процесу формування готовності до професійного самовдосконалення майбутніх майстрів виробничого навчання ПТНЗ аграрного профілю в освітньому середовищі професійно-педагогічного коледжу і має такі складові: концептуальну (мета, завдання), процесуальну (педагогічні умови, етапи формування готовності до професійного самовдосконалення), методичне забезпечення (форми організації навчальної діяльності, методи), результативну складову (рис. 1).

Мета підготовки майбутнього майстра виробничого навчання до професійного самовдосконалення конкретизується в таких завданнях:

- формування системи знань, необхідних для професійного самовдосконалення майбутньому майстру виробничого навчання;
- розвиток умінь та досвіду професійного самовдосконалення в різних видах навчально-виховної і професійної діяльності майстра виробничого навчання.

Завдання вирішуються у навчально-виховному процесі підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання освітнього середовища професійно-педагогічного коледжу і з дотриманням визначених педагогічних умов.

Загальною концепцією розробленої моделі формування готовності до професійного самовдосконалення в майстрів виробничого навчання ПТНЗ аграрного профілю є підходи: особистісно орієнтований, технологічний, суб'єктно-діяльнісний, дослідно-розвивальний, рефлексивний.

Особистісно орієнтований підхід у форматі професійної підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання ПТНЗ аграрного профілю полягає у створенні умов для їх самореалізації – виявленні і розвитку їхніх професійних можливостей, формуванні готовності до професійного самовдосконалення. З позицій технологічного підходу модель формування готовності до професійного самовдосконалення в майбутніх майстрів виробничого навчання ПТНЗ аграрного профілю є схематичним відтворенням технології формування готовності до професійного самовдосконалення, що передбачає розвиток досліджуваної якості у чотири взаємопов'язані етапи: спонукальний, пізнавальний, операційний та самооцінний. Суб'єктно-діяльнісний підхід дозволяє наблизити сам

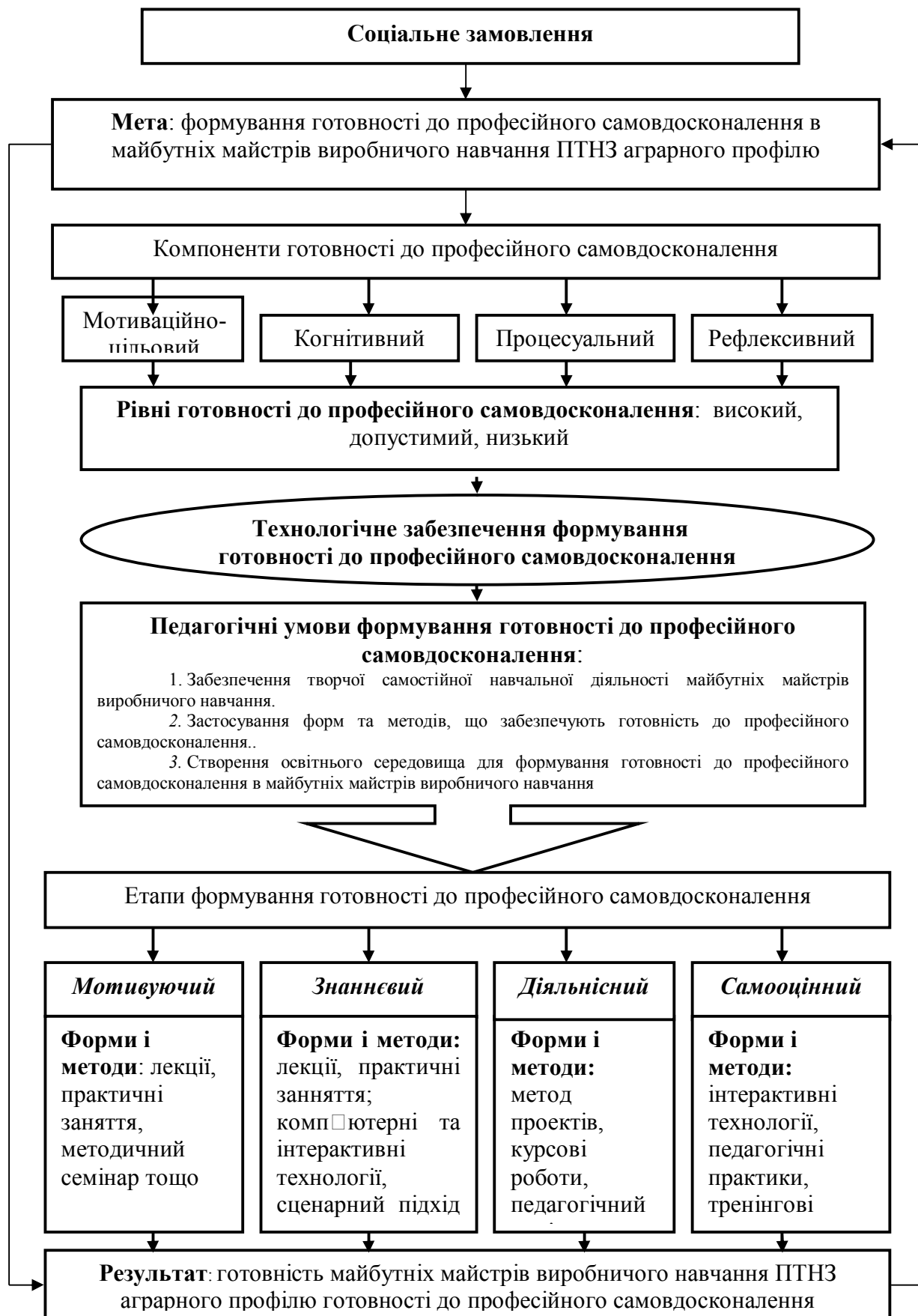

Рис. 1. Модель формування готовності до професійного самовдосконалення в майбутніх майстрів виробничого навчання ПТНЗ аграрного профілю

навчальний процес до особистості майбутніх майстрів виробничого навчання ПТНЗ аграрного профілю, створити максимально сприятливі умови для розвитку і розкриття його здібностей, самовизначення, врахувати психофізіологічні особливості та особливості соціального і культурного контексту життя, складності та неоднозначності їх внутрішнього світу. Дослідно-розвивальний підхід забезпечує розвиток творчого потенціалу особистості майбутнього майстра виробничого навчання шляхом його реалізації в пошуково-творчій діяльності. Рефлексивний підхід забезпечує розвиток вміння об'єктивно оцінювати власну професійну діяльність і особистісно-професійний досвід та розвиток.

Загальними принципами формування готовності до професійного самовдосконалення в майбутніх майстрів виробничого навчання ПТНЗ аграрного профілю є: наступності й перспективності, розвивального навчання, свідомості та творчої активності, науковості, особистісного та професійного розвитку.

Процесуальний елемент моделі формування готовності до професійного самовдосконалення в майбутніх майстрів виробничого навчання ПТНЗ аграрного профілю реалізується через обгрунтовані нами педагогічні умови та розроблену нами технологію формування готовності до професійного самовдосконалення, що складається з етапів: мотивуючого, знаннєвого діяльнісного та самооцінного.

Для формування готовності до професійного самовдосконалення майбутнього майстра виробничого навчання ми пропонуємо використовувати як традиційні (класичні), так і нестандартні (інноваційні) форми організації навчання, а саме: лекції, практичні заняття, навчальні екскурсії, навчальні й педагогічні практики, ігри та ігрові ситуації, групові тренінги, майстер-класи, залучення до науково-дослідної роботи (творчі групи, предметні гуртки, гуртки технічної творчості, проектна діяльність, курсові роботи), інтерактивні технології («Мікрофон», «Навчаючи-учусь», «Обговорення проблеми в загальному колі», «Акваріум», «Мікрофон», «Навчаючи-учусь» та інші.

Результатом підготовки є готовність майбутнього майстра виробничого навчання до професійного самовдосконалення.

Названі вище складові у своїй єдності створюють модель підготовки майбутніх майстрів виробничого навчання до професійного самовдосконалення.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Запропонована модель, взята в основу освітнього середовища професійно-педагогічного коледжу, покращує організацію навчально-виховного процесу, забезпечує взаємодію таких його структурних компонентів, як навчальний процес, виховна робота, науково-дослідна діяльність, які взаємообумовлюють один одного і спрямовані на розвиток творчої особистості в органічній єдності. Зміст організації навчально-виховного процесу складають педагогічні дії щодо вибору таких засобів навчання і

виховання, які роблять його цілісним, безперервним, сприяючи саморозвитку і самовдосконаленню особистості. Результатом реалізації розробленої моделі є готовність майбутнього майстра виробничого навчання до професійного самовдосконалення. У перспективі варто продовжити дослідження щодо удосконалення технології впровадження моделі в освітній простір професійно-педагогічного коледжу.

Література:

1. Архангельський С. И. Учебный процесс в высшей школе, его закономерные основы и методы. Учеб.-метод. пособие. / С. И. Архангельський – М.: Высш. Школа, 1980. – 368с.
2. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою магістратури / С. С. Вітвицька – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 384с.
3. Шило В. С. До питання моделювання навчальної діяльності в системі інженерної освіти / В. С. Шило // Вища освіта України. – 2002. – № 4. – С. 76-80.
4. Сидоренко В. К. Основи наукових досліджень / В. К. Сидоренко, П. В. Дмитренко – К.: РННЦ «ДІНІТ», 2000 – 260 с.
5. Михеев В. И. Моделирование и методы теории измерений в педагогике [текст]: – 3-е изд., стереотип. / В. И. Михеев. – М.: КомКнига, 2006. – 200 с.
6. Яковлев Е. В. Комплексное моделирование высшего учебного заведения / Е. В. Яковлев // Педагогика. – 2001. – № 2. – С. 32-36.

References:

1. Arhangelskiy S. I. Uchebnyiy protsess v vyisshey shkole, ego zakonomernyye osnovy i metody. Ucheb.-metod. posobie. / S. I. Arhangelskiy – M.: Vyssh. Shkola, 1980. – 368s
2. Vityvtska S. S. Osnovy pedahohiky vyshchoi shkoly: Pidruchnyk za modulno-reitynhovoiu systemoiu mahistratury / S. S. Vityvtska – Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2006. – 384s.
3. Shylo V. S. Do pytannia modeliuвання navchalnoi diialnosti v systemi inzhenernoi osvity / V. S. Shylo // Vyshcha osvita Ukrainy. – 2002. – № 4. – S. 76-80.
4. Sydorenko V. K. Osnovy naukovykh doslidzhen / V. K. Sydorenko, P. V. Dmytrenko – K.: RNNTs «DINIT», 2000 – 260 s.
5. Miheev V. I. Modelirovanie i metodyi teorii izmereniy v pedagogike [tekst]: – 3-e izd., stereotip. / V. I. Miheev. – M.: KomKniga, 2006. – 200 s.
6. Yakovlev E. V. Kompleksnoe modelirovanie vyisshego uchebnogo zavedeniya / E. V. Yakovlev // Pedagogika. – 2001. – № 2. – S. 32-36